

Integrarea socio-culturală a intelectualilor din mediul urban (Cazul orașului Slobozia)

Eugen Glodeanu

Secretar al Comitetului județean P.C.R. Ialomița

1. Motivări ale cererii

După reorganizarea administrativ-teritorială din 1968, orașul Slobozia a cunoscut o veriginoasă dezvoltare a forțelor de producție și a infrastructurilor urbane, consecință directă a politiciei științifice a partidului și statului nostru de dezvoltare armonioasă a tuturor zonelor țării, de valorificare superioară a resurselor materiale și de forță de muncă de care acestea dispun, de modernizare a localităților rurale și urbane.

Volumul mare al investițiilor alocate în această perioadă s-a materializat în construirea unor obiective industriale și social-culturale care au modificat radical puterea economică, structura forței de muncă, aspectul orașului, condițiile de muncă și de locuit, viața materială și spirituală a oamenilor muncii din oraș.

În această perioadă au fost construite și date în funcțiune puternice unități industriale cum ar fi Combinatul de îngrășăminte chimice, Întreprinderea de ulei, Filatura de bumbac, Întreprinderea de industrializare a laptei, au fost modernizate și reutilizate cu mașini și instalații de înaltă productivitate o serie de capacitați existente, fapt care a permis ca în anul 1977 producția industrială globală a orașului să ajungă la peste 2 miliarde lei față de 135 milioane în 1968, înregistrându-se o creștere de peste 14 ori, sau, altfel spus, întreaga producție industrială a anului 1968 realizându-se în 1977 în numai 25 de zile.

Dezvoltarea multilaterală a economiei orașului a condus la modificări importante în ceea ce privește numărul și structura populației. Dacă în anul 1968 populația orașului era de 13 370 locuitori, din care 5 219 activi, la sfîrșitul anului 1976 numărul locuitorilor a crescut la peste 26 000, din care 19 000 personal muncitor.

Puternica dezvoltare economică a orașului, în care industria a avut rolul preponderent, a determinat și o dezvoltare corespunzătoare a bazei materiale necesară ridicării nivelului de trai cultural și spiritual al locuitorilor. S-au construit și dat în folosință circa 5 000 apartamente, două case de cultură, 86 săli de clasă, un cinematograf cu 500 locuri, peste 1 500 locuri în internești scolare, grădinițe și cămine de zi pentru copii, un muzeu, un spital cuplat cu polyclinică etc.

Această dezvoltare economică și social-urbanistică a determinat și formarea unui puternic detașament al intelectualității care, raportat la populația orașului, evidențiază faptul că la 25 de locuitori revine un cadru cu pregătire superioară, situație deosebit de favorabilă pentru activitatea din domeniul instrucției și educației.

Pornind de la cerința exprimată de tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretar general al partidului, ... ca toti activiștii, toate cadrele de partid și de stat, din toate sectoarele de activitate economico-socială, să participe activ nu numai la munca din sectorul lor, ci la întreaga activitate politico-educativă, la întreaga operă de făurire a societății noastre socialiste multilateral dezvoltate...”, și având în vedere faptul că în orașul Slobozia numărul intelectualilor care participă la acțiunile cultural-artistice ca organizatori, producători ai actului de cultură, dar și în calitate de consumatori ai acestuia, este mic, Comitetul județean de partid a întreprins un studiu sociologic pentru a depista cauzele acestui fenomen.

2. Metodologie

Colectivul de cercetare, din care au făcut parte activiști de partid și ai organizațiilor de masă, sociologi, economisti, juriști, cadre didactice, activiști din domeniul culturii, cadre cu munci de răspundere în unitățile economice, a folosit o metodologie complexă (observația directă, studiul documentelor, interviul, chestionarul sociologic) evidențind cu ajutorul ei cauzele obiective și subiective care au condus la reducerea participării intelectualilor la acțul de cultură. S-au putut sprijini, astfel organizațiile de partid în luarea unor măsuri care să determine o participare cit mai ridicată a cadrelor cu studii superioare în acțiunile muncii politice de masă și cultural-educative, menite să contribuie la formarea și dezvoltarea conștiinței socialiste a oamenilor muncii.

Această acțiune se inscrie în preocupările comitetului județean de a aplica în munca de partid metode și tehnici moderne de investigare a realității sociale, cerință imperios reclamată de nevoiea conducerii științifice a tuturor proceselor și fenomenelor sociale, pentru ca, pe baza concluziilor desprinse, hotărârile elaborate să fie stabilite în funcție de toți factorii care pot influența pozitiv îndeplinirea lor.

3. Scopul general al cercetării

Ca obiectiv principal al cercetărilor, am urmărit modul în care cadrele cu studii superioare sunt antrenate de organele de partid, de organizațiile de masă și obștești și – pe această bază – măsura în care își aduc ele contribuția la acțiunile de ridicare a conștiinței socialiste a oamenilor muncii, la educarea acestora în spiritul răspunderii față de îndeplinirea exemplară a sarcinilor ce le revin, la afirmarea în viață a cuceririlor revoluției tehnico-științifice în toate domeniile.

Pe baza observației directe, cunoșcind în linii mari structura populației supusă investigații, am stabilit ca variabile de eșantionare „vîrstă” și „navetișmu”. Din totalul de 1 016 cadre cu pregătire superioară a fost stabilit un eșantion reprezentativ cuprinzând 216 subiecți.

Pe categoriile de vîrstă, cele două variabile de eșantioane au structurat populația astfel:

	Vîrstă				Total
	22–25	26–30	31–40	41–65	
Stabili	16	48	51	28	143
Navetiști	13	30	15	15	73
TOTAL :	29	78	66	43	216

4. Rezultate

Din datele culese în cadrul cercetării, impletind metoda investigării pe bază de chestionare cu studierea documentelor privind personalul, a reiesit că în orașul Slobozia media anuală privind creșterea numărului celor încadrați este de 10,75%. Creșterea acestui număr e în corelație directă cu creșterea numărului celor care fac naveta, cu o medie anuală de 4,7% în perioada 1971–1975, caracteristică ce se menține și pentru anii 1976 și 1977 și care determină un procent mare al navetiștilor în totalul personalului muncitor.

ACESTE creșteri au avut loc în mod diferențiat, numărul bărbătașilor navetiști înregistrind în 1976 o creștere de 43,52% față de 1971, în vreme ce numărul femeilor care fac naveta a scăzut, în același timp, față de 1971 la 54,8%.

Cadrele cu pregătire superioară din Slobozia, supuse investigării, prezintă în general același fenomen evidențiat mai sus. De remarcat că intelectualii navetiști reprezintă 43,6% față de 26,1% – ceea ce reprezintă restul celorlalți încadrați. De aici și se remarcă că în Slobozia, cadrele cu studii superioare reprezintă o categorie a populației relativ tineră, ponderea celor care au vîrstă sub 40 de ani – din eșantionul stabilit – reprezentând peste 80%.

Pentru o cunoaștere cit mai exactă a activităților profesionale, și a sferei de producție, am efectuat și o împărțire a întregii populații, supusă investigații, pe menajii de activitate pentru ca la stabilirea concluziilor să putem ține seama de categoriile care o anumită perioadă din an lucrează în regim de 10 ore (agricultură, construcții). Din totalul de 1 016 cadre cu pregătire superioară, 272 lucrează în industria republicană și locală, 213 în invățămînt, 186 sunt specialisti în ramurile aferente agriculturii, 143 arhitecți, proiectanți, ingineri și alte cadre care lucrează în construcții, la proiectări, la unitățile de drumuri și poduri, în investiții, 106 lucrează în domeniul ingrijirii sănătății, 96 își desfășoară activitatea în transporturi, telecomunicații, bănci, comerț, statistică.

Ca fenomen social, navetismul în Slobozia cuprinde în primul rînd grupele de vîrstă 22–25 de ani (59,7%), după care, în ordine descrescăndă, urmează grupele 26–30 de ani (41,5%), 41–55 de ani (40,3) și 31–40 de ani (39,4%).

Deși prezintă tendințe de scădere, se remarcă faptul că navetismul are încă o pondere însemnată în rîndul intelectualilor. Integrarea acestora în activitățile cultural-artistice presupune deci, pe lîngă alte măsuri care să conducă la o stabilitate mai mare, și o bună organizare și desfășurare a acestora.

Vîrsta medie a eșantionului studiat este de 36–37 ani (36 pentru intelectualii stabili și 37 de ani pentru intelectualii navetiști).

Tendința de stabilitate manifestată în cadrul grupelor de vîrstă 22–30 de ani pare deosebit de pozitivă dacă avem în vedere faptul că acestea detin cea mai mare pondere în cadrul navetistilor. Factorii de răspundere din cadrul unităților economice și al instituțiilor, Consiliul popular orășenesc, pe baza unei analize atente a fiecărui caz în parte, vor trebui să ia toate măsurile pentru crearea condițiilor necesare acestei stabilități, coordonate cu acțiuni concrete de participare a intelectualilor (avem în vedere cadrele cu pregătire superioară), la toate acțiunile organizate în cadrul Festivalului „Cintarea României”.

Am insistat asupra acestei caracteristici a populației, deoarece, în multe situații, în locul organizării muncii, a distribuirii sarcinilor concrete tuturor cadrelor care pot să-și aducă contribuția la îmbunătățirea activității cultural-educative, se invocă navetismul. Naveta are desigur o influență negativă asupra participării la viața orașului, însă, nu ne-am putea face o imagine completă asupra întregii cauziști care determină această stare de fapt, dacă ne-am opri numai la această concluzie, ruptă de contextul general. Naveta este una dintre cauzele neparticipării la viața culturală a orașului, dar nu principală. Această concluzie este atestată de altfel și de răspunsurile date la întrebările din chestionar cît și prin participarea unor membri ai colectivului la activitățile organizate în întreprinderi și la casele de cultură. Astfel, numărul intelectualilor, din cei care fac naveta, care refuză să se stabilească în oraș, dar care participă la acțiunile organizate la formații artistice, ca interpreți sau ca instrucțori este mai mare în raport cu cel al intelectualilor care locuiesc în oraș. Navetismul nu trebuie, deci, privit în general ca un proces negativ, pentru a nu pierde din vedere realitatea însăși, care nu o dată s-a dovedit a fi extrem de complexă. Studiul nostru a urmărit, între altele, și cauzele neparticipării sau refuzului, legate de activitatea culturală a orașului. Uneori s-a considerat de la început că un navetist nu poate răspunde solicitărilor și de aceea, deseori, nu i s-au mai atribuit sarcini în domeniul cultural-educativ.

Prelucrarea datelor recolțate, potrivit metodologiei sociologice, a dezvăluit o serie întreagă de deficiențe în munca organizațiilor de partid, de masă și obștești, a instituțiilor culturale, care, deși stabilesc măsuri bune, programe de activități, în majoritatea cazurilor corespunzătoare, nu reușesc să stimuleze interesul acestei categorii de oameni ai muncii.

Elementul de discontinuitate, neparticipare, este și urmarea slabului interes manifestat de către o parte dintre subiecții pentru cunoașterea ansamblului de activități organizate, ca pe baza acestuia, să ia parte în mod selectiv la cele care prezintă interes pentru ei. Din discuțiile individuale a reieșit chiar, o anumită tendință de subapreciere a posibilităților orașului, invocindu-se lipsa de condiții, situație care vădește o evidentă necunoaștere a realității. Slobozia dispunând de multiple posibilități. De multe ori activitatea instituțiilor, a celor care organizează activitatea culturală, este necorespunzătoare atât prin conținut cît și în ceea ce privește popularizarea acțiunilor, atragerea oamenilor la întocmirea programelor de activitate în strînsă legătură cu preocupările acestora, desfășurîndu-se activități cu o arie de cuprindere restrinsă ca tematică, cu puțini participanți, necreindu-se posibilitatea dialogului sau dezbatelerii libere.

Nu au fost atrase suficiente cadre cu pregătire superioară în activitățile cultural-educative ajungîndu-se la supraîncărcarea unora și acceptînd orice argument neconvincător al celor care refuză o sarcină cultural-obștească. Corelind răspunsurile date la întrebările: „Afi fost soli-
citat să vă aduceți contribuția la organizarea și desfășurarea muncii de educație?” și „Ce propuneri aveți de făcut organelor de partid privind îmbunătățirea activității cultural-educative în orașul Slobozia?”, un număr nesemnificativ a răspuns afirmațiv la prima întrebare, iar la a două numai

65 dintre subiecți au făcut propuneri, dintre care unele se refereau la activități care au devenit tradiții în activitatea culturală (organizarea unor spectacole prezentate de artiști profesioniști, înființarea unui teatru popular, dezbateri pe diferite teme).

Subiecții care au dat răspunsuri semnificative la aceste întrebări au fost mai ales cadrele didactice, oamenii care desfășoară o bogată activitate profesională și socială, propagandisti, lectori, secretari și membrii în comitetele și birourile organizațiilor de bază. Celelalte categorii de intelectuali — mai puțin solicitate în anii anteriori — abia au numit una sau două activități la care au participat, la cele mai multe însă fiind simpli spectatori.

Această situație degurge și din faptul că de multe ori nu sunt cunoscuți oamenii, se admit cu usurință tot felul de scuze, fără ca organizațiile de partid, ceilalți factori să pună în dezbaterea colectivelor pe aceia care se sustrag de la îndeplinirea sarcinilor ce le revin pe tărime obiective.

Există tendință de cele mai multe ori de a invoca așa-zisa lipsă de talent („nu știu să cint”, „n-am jucat teatru niciodată”), considerindu-se că gama acțiunilor cultural-educative s-ar limita doar la activitatea artistică. Lipsa de fermitate din partea unor organizații de partid a facilitat apariția unui alt fenomen: sunt tovarăși foarte conștincioși care desfășoară o susținută activitate atât profesională, cit și cultural-artistică, fiind în fruntea acțiunilor, în timp ce, un număr încă mare de oameni care dispun de toate condițiile nu manifestă preocupări pentru acest domeniu. Din subiecții cuprinși în studiu, în ultimii doi ani 30% nu au vizionat nici un spectacol, în condițiile în care casele de cultură au organizat stagiu permanente cu participarea celor mai prestigioase colective artistice din București.

Analiza de conținut a activității instituțiilor de cultură a scos în evidență, totodată, un repertoriu neadecvat preferințelor și aspirațiilor pentru grupe de vîrstă cuprinse între 22—25 și 26—30 de ani. Acțiunile monotone, cu caracter obligatoriu, insuficient diferențiate în funcție de cerințele participantilor, de nevoie lor spirituale, slabă calitate în unele cazuri, sau întîrzierea cu care se organizează, ca să reținem numai cîteva aspecte, sint cauze principale ale refuzului unor cadre cu pregătire superioară de a lua parte la acestea.

Organele și organizațiile de partid, de tineret trebuie să manifeste o atenție deosebită în organizarea și conducerea acestui sector de activitate, fiindcă își poate face loc tendința de a eticheta ca necorespunzătoare aceste acțiuni pentru a se crea artificial un pretext de sustragere. În urma discuțiilor cu cei investigați care au fost întrebăți despre posibilitățile lor de compensare a acțiunilor culturale de slabă calitate, a reieșit că marea majoritate nu și-a pus niciodată această problemă, sau că nu sint în măsură să formuleze o astfel de apreciere fiindcă n-au participat la aceste acțiuni.

Cercetarea întreprinsă a dezvăluit și o altă tendință, mai generală de ateiș, mulți subiecți mulțumindu-se numai cu informațiile primite prin intermediul mass-mediei — mai ales radio și TV. Subiecții care se plasează în această categorie sint de regulă aceiași care manifestă o atitudine pasivă față de activitatea instituțiilor culturale, care citesc puțin și sint în general slab informați. Este cu atit mai necesar ca organele și organizațiile de partid, Consiliul orășenesc al educației politice și culturii sociale să se ocupe de aceste probleme, cu cit — așa cum sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu — nu poți deveni un bun specialist, fără o pregătire profesională de înaltă calificare și o vastă cultură, fără stăpînirea și însușirea legilor materialismului dialectic și istoric.

Studiul a scos în evidență necesitatea stringentă a imbunătățirii stilului și metodelor de muncă ale organizațiilor P.C.R. din unitățile economice, săntierile de construcții, unități sanitare și instituții, în vederea îndeplinirii sarcinilor elaborate în Programul ideologic al partidului.

În timp ce peste 90% din numărul cadrelor didactice, subiecții ai studiului nostru au preocupări intense pe linia pregătirii profesionale, culturale, ideologice, participă la acțiunile muncii politice de masă, la casele de cultură, la muzeu, foarte mulți economisti, medici, doctori veterinar, ingineri, din întreprinderile industriale și în construcții, din alte domenii de activitate, arhitecti, juriști etc., studiază puțin, sint abonați la un număr mic de publicații, nu participă la acțiunile cultural-artistice în cadrul cluburilor, al caselor de cultură, nici ca organizatori și nici ca simpli spectatori.

În această situație se găsește și activitatea organizațiilor de tineret și sindicat care se preocupă în general puțin de organizarea timpului liber al oamenilor muncii și cu atit mai mult al celor cu pregătire superioară, făcându-și din aceasta o scuză însotită de cele mai multe ori de întrebarea „și de ei să ne ocupăm?”. Este fără echivoc recunoscut că suma cunoștințelor căpătate în anii studenției este insuficientă, dacă aceasta nu se completează printr-o permanentă pregătire politică și de specialitate.

Ca un leit-motiv al neparticipării la viața socială și culturală a orașului a fost invocată, de cei mai mulți, nevoia de a se pregăti profesional, de a dedica cel mai mult timp acestei probleme. Analizind mai concret aceste informații prin sondaj, am ajuns la concluzia că ele nu corespund realității, că în cele mai multe cazuri cei care nu participă la viața orașului sint și cei

mai puțin ocupăți în cadrul unităților, au o slabă frecvență la biblioteci, citesc puțin și în general sunt și tehnici neinformați.

În documentele Congresului educației politice și al culturii socialiste sint subliniate importante sarcini ce revin intelectualității în vederea ridicării continue a nivelului de pregătire și cultură al tuturor membrilor societății noastre. Cu același prilej, tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretar general al partidului, arată că trebuie să se desfășoare o propagandă cu adevărat revoluționară pentru „a-i pregăti și stimula pe oameni să acționeze pentru organizarea societății pe baze noi, superioare, corespunzător principiilor dreptății și echității, a-i mobiliza în lupta împotriva vechiului, a spiritului conservator, retrograd, pentru promovarea curajoasă a nouului în ghidirea și practica socială”.

În timpul efectuării studiului sociologic, membrii colectivului au ținut o permanentă legătură cu organizațiile de partid, de masă și obștești, cu conducerile unităților, au participat la activitățile organizate în această perioadă, au ajutat efectiv factorii cu muncii de răspundere în activitatea socială și culturală a orașului să organizeze acțiuni concrete pe microgrupuri, care să conducă la o integrare activă a intelectualilor în ansamblul muncii politico-educative și culturale-artistice.

Concluziile desprinse au fost prezentate în ședință largită a activului de partid din orașul Slobozia la care au participat și toți factorii de răspundere pe linia organizației de tineret, de sindicat, de femei, activiști culturali. Aceasta a permis ca, operativ, organele de decizie să poată interveni, stabilind o serie de măsuri concrete, cerute mai ales de diferitele etape ale festivalului „Cintarea României”, ceea ce au putut constitui premise pentru o viloare schimbare de atitudini și rezultate, de opțiuni și de nivel cultural, de ridicare, în ultimă instanță, a nivelului de conștiință.

Pentru perioada actuală considerăm că sint elocente doar cîteva cifre. În primul rînd s-a extins gama activităților culturale față de anul precedent:

Nr. crt.	Activitatea (domeniul de activitate)	Intelectuali care participă efectiv la activitate		Observații
		1976	1977	
1	Formații artistice organizate de intelectuali	38	96	
2	Intelectuali care sunt membri ai formațiilor artistice	133	285	
3	Propagandisti la învățămîntul politico-ideologic: - de partid - de sindicat - U.T.C.	95 35 84	103 36 103	
4	Intelectuali care publică articole în „Tribuna Ialomiței”	10	30	
5	Intelectuali care conduc cercuri de perfecționare a pregăririi profesionale	65	68	

Comisia Inginerilor și tehnicienilor a fost activizată, primele roade observându-se la expoziția organizată în cadrul primei ediții a Festivalului național „Cintarea României” și în cadrul acțiunilor privind dezvoltarea gîndirii economice a oamenilor, acțiuni ce se organizează în întreprinderi sau la casele de cultură din oraș.

Asociația juriștilor are de pe acum rezultate notabile, în urma unei mult mai bune munci de organizare, de concepere și planificare a acțiunilor.

Efectiv putem spune că au dispărut întrebările „prefabricate”, că oamenii se întâlnesc cu juriștii pentru probleme de viață, reale, că popularizarea legilor se face pe o bază științifică și cu eficiență. Juriștii contribuie la dezvoltarea conștiinței oamenilor și prin includerea lor în acțiunile brigăzilor educativ-complexe care își desfășoară activitatea mai ales în întreprinderile economice și în instituții.

Totodată, în cadrul cursurilor Universității cultural-științifice există teme juridice, ceea ce ne dă dreptul să spunem că azi cetățeanul Sloboziei e mai bine informat, că știe legile țării și că face mult mai mult pentru corecta lor aplicare. Universitatea cultural-științifică a apelat la o sumă de intelectuali pentru a fi lectori și aceștia reușesc într-o bună măsură să-i apropie pe oameni de adevărul științei, să creeze acel cadru necesar educației permanente. Brigăzile științifice din Slobozia s-au impus și ele ca forme de activitate cu bune rezultate, extinzindu-și activitatea și dincolo de porțiile orașului.

Acțiunea noastră este în plin proces de desfășurare, de aceea credem că rezultatele menționate aici sunt semnificative, dar nu definitive, pentru că ele se vor amplifica în perioada imediat următoare.

Pe viitor vom întreprinde acțiuni ferme, menite să ne ajute la cuprinderea în activitatea cultural-educativă și a cadrelor cu pregătire medie, pentru ca toți oamenii să contribuie din plin la realizarea dezideratului privind ridicarea nivelului general de cunoaștere.

Considerăm, însă, că este necesar ca studierea realității sociale pe baze științifice să fie continuată, în aşa fel încât deciziile să se valideze prin rezultatele lor concrete, atât în activitatea practică de zi cu zi, cit, mai ales, în nivelul de conștiință al oamenilor.